

2021-04-07

Jussi Koreila
Magnus Andersson
Anna Falkström Olsson
Inger Lilienberg
Cecilia Torstensson

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

**Remissvar gällande KLIVA-utredningens betänkande Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk, SOU 2020:66.
Dnr: U2020/06271.**

Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan, ViS, är en branschorganisation för vuxenutbildare. Organisationen representerar offentliga och privata vuxenutbildare över hela Sverige. ViS har inbjudits att lämna synpunkter på betänkande av KLIVA-utredningen, Samverkande krafter för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk.

Inledningsvis konstaterar ViS att förbundet delar både uppdragsgivarens och utredarens problembeskrivning som är utgångspunkten för utredningen. ViS ser att utredningen har en väl genomarbetad problembeskrivning och analys av dagens situation. Utredningen lämnar ett antal förslag, som innebär rätt djupgående förändringar till dagens modeller. De förslag som utredningen lämnar är verklighetsnära och bidrar till stärkt kvalitet och likvärdighet för elever med svenska som andraspråk.

I förbundets remissvar väljer vi att lyfta fram förslag som vi ser är viktiga för utvecklingen inom sfi samt delar där vi ser ett behov av förtydliganden alternativt ett behov av fortsatt utredning och ytterligare förslag.

Kommunalt språkansvar - KSA

Utredningen föreslår att ett kommunalt språkansvar, KSA, ska införas och regleras i skollagen. En särskild KSA-funktion ska inrättas i kommunerna för att samordna arbetet. Den kommunala KSA-funktionen ska ansvara för att kommunen ska nå de kommuninvånare som har rätt till sfi och följa upp deras studier under de fyra år som individen, enligt utredningens förslag, ska ha rätt att läsa sfi. KSA-funktionen ska även samordna olika delar av

vuxenutbildning, arbetsmarknadsinsatser och socialtjänst. KSA-funktionen ansvarar även för genomförande och uppföljning av kommunens KSA-plan.

ViS ställer sig bakom utredningens förslag att en KSA-funktion ska inrättas i kommunerna. ViS ser, att förslaget om en samordnande funktion ger en tydlighet för kommunens uppdrag och stödjer kommunens arbete med målgruppen. Den föreslagna finansieringsmodellen är ett välkommet förslag att stödja kommunerna i den inledande fasen av finansieringen av en KSA-funktion.

Utredningen anser, att kraven på hemkommunen ska stärkas när det gäller att kommunen aktivt ska verka för att nå och motivera till sfi-studier. ViS vill påpeka, att det uppsökande arbetet innehåller en hel del utmaningar för kommunerna. Det uppsökande arbetet för att nå målgruppen i fråga har helt andra förutsättningar än till exempel det kommunala aktivitetsansvaret, som utredningen jämför KSA med. Om uppdraget ska stärkas kommer kommunerna att behöva stöd i form av råd och riktlinjer för att kunna bedriva arbetet framgångsrikt.

Det är vanligt, att målgruppen som omfattas av KSA flyttar från en kommun till en annan under tiden på sfi. Avbrott på grund av flytt från kommunen är vanliga inom sfi. Detta kommer att innebära stora krav för kommuner att samarbeta med andra kommuners KSA-funktioner. ViS vill trycka på behovet av ett stärkt systemstöd för KSA:s arbete. ViS vill också påtala vikten av att uppdraget som KSA har harmoniserar med andra aktörers, t.ex. Arbetsförmedlingen (etableringen), uppdrag med målgruppen och lagstiftning.

Utredningen föreslår även en rätt att studera sfi i annan kommun för deltagare som har särskilda behov på grund av sina personliga förhållanden att studera i en annan kommun. ViS ställer sig bakom förslaget. Att få rätten att studera i annan kommun kan vara avgörande för att individen ska kunna lyckas med sina studier. För att lagen ska kunna tillämpas likvärdigt i hela landet behöver det finnas riktlinjer för hur denna lagförändring ska tillämpas i praktiken.

Obligatorisk kartläggning och stärkt studie- och yrkesvägledning - ISP/IPP

ViS ställer sig bakom utredningens förslag gällande obligatorisk kartläggning och stärkt studie- och yrkesvägledning i arbetet med elevens individuella studieplan (ISP) och individuella progressionsplan (IPP). I linje med att se till helheten runt elevens studietid (i relation till KSA) är en obligatorisk kartläggning på modersmål en bra grund i planeringen av elevens studier. ViS ställer sig positivt till att kartläggningen genomförs inom ramen för en orienteringskurs. ViS vill betona vikten av att IPP blir en del av ISP så att varje elev har ett dokument som följer hen genom studietiden. Ett sammanfattande dokument underlättar arbetet med att medvetandegöra eleven om sin ISP och ökar tydligheten runt elevens studier.

ViS ser utmaningar gällande individer som flyttar till annan huvudman och rätten till att ISP följer med eleven. Detta ställer höga krav på informationsöverföring mellan huvudmän men också inom huvudman där olika aktörer är verksamma inom sfi. Idag saknas nationella system som möjliggör en rättssäker överföring mellan skolenheter och huvudmän.

ViS ser ett ökat behov av stödmaterial från Skolverket runt arbetet med ISP och IPP. Huvudman kommer att behöva rekrytera studie- och yrkesvägledare, gärna flerspråkiga alternativt modersmålsstöd till kartläggning.

Verksamhetspoäng för sfi

Utredningens föreslår att ett system med fastställda kurstider för respektive kurs och per studieväg ska införas i sfi. Kurstiderna anges i form av verksamhetspoäng enligt samma system som för övriga vuxenutbildningen. Antalet verksamhetspoäng (vp) per kurs utgår från att regleringen av den garanterade undervisningstiden om 15 timmar per vecka kvarstår och fortsatt är en del av systemet. ViS ställer sig bakom utredningens förslag med fastställda kurstider med verksamhetspoäng och att det hänger ihop med förslaget om tidsbegränsad sfi på fyra år. ViS håller med utredningen att alternativ A är att föredra för att gynna likvärdigheten. Precis som utredningen kommit fram till så ökar det tydligheten för eleven, verksamheterna och huvudmännen. Det ligger helt i linje med den nyligen beslutade språkplikten.

Progressionsplanen skapar en tydlighet för att följa upp målen samt hjälper eleven att utvärdera sin egen arbetsinsats. ViS håller med utredningen att med ett fastställt kurslut tydliggörs vilka stödinsatser som behövs för att klara kursen på utsatt tid. Utmaningen för huvudmannen är att få till administrativa system som kan ge en bild över elevernas nyttjade poäng, vilket kan bli viktigt om individen väljer att byta kommun. Förslaget skapar bättre förutsättningar för att få en tillförlitlig statistik inom Sfi. Det kommer att underlätta för huvudmannen att se elevresultat samt genomströmningen i kurser och studievägar precis som utredning kommit fram till.

Digitala studieformer

Denna del i utredningen behöver nyanseras, speciellt efter den långa period av distansstudier p.g.a. pandemin. En del av utvärderingen av distansstudier inom sfi ligger hos Skolinspektionen som under 2021 gör en granskning av sfi under pandemin. Många lärdomar finns att dra av den utredningen. Det behövs en mer nyanserad bild utifrån de olika målgrupper som finns inom sfi, där elever på studieväg 2 och 3 klarar av fjärr- och distansstudier i en större omfattning jämfört med elever på studieväg 1. Fortfarande finns det grupper inom studieväg 1 som kan läsa via fjärr och distans eftersom dessa elever är i behov av en flexibel och individualiserad sfi-undervisning, vilket de digitala studieformerna medför.

ViS vill även lyfta de möjligheterna som digitala studieformer i kombination med lärcentrum kan ge för undervisningen i mindre kommuner. Digital undervisning kan innebära en kvalitetshöjning i kommuner som har svårt att rekrytera sfi-lärare och ge bättre möjligheter för en mindre kommun att erbjuda undervisning för elever med olika studiebakgrund och förutsättningar. I vissa fall kan distans- eller fjärrundervisning vara en avgörande förutsättning för att undervisning med hög kvalitet ska kunna bedrivas.

Kompetensutveckling

ViS ser positivt på utredningens förslag om höjda krav på behörighet för lärare inom sfi. ViS vill dock lyfta fram de svårigheter som finns att rekrytera behörig personal redan idag. Antal lärare med minst 30 hp i svenska som andraspråk är låg inom vuxenutbildningen.

Rekrytering av behöriga lärare är en svår fråga i många delar av landet, särskilt i kommuner som ligger långt ifrån lärosäten. Med tanke på detta bör eventuella höjningar av krav för lärarnas kompetens ske successivt. Dessa bör även kombineras med kompetenshöjande insatser som ger lärare inom vuxenutbildningen goda möjligheter till fortbildning

ViS instämmer även i behovet av utökade resurser för forskning kring vuxnas lärande. Förbundet ser positivt på utredningens fokus på att utveckla den verksamhetsnära forskningen för ökad kvalitet inom vuxenutbildningen.

Upphandlingar

Utredningen presenterar ett antal olika alternativa färdvägar för förslagen gällande styrning och ansvarsfördelning. De förslag som utredningen lägger fram tar sin utgångspunkt i dagens system och regelverk.

ViS ställer sig bakom utredningens förslag om utökade uppdrag till Skolverket och Skolinspektionen. Ett utökat uppdrag för Skolinspektionen att genomföra tillsyn även på verksamhetsnivå skulle bidra till ökad likvärdighet över landet och ge bättre underlag för jämförelser mellan kommuner. ViS ställer sig även bakom utredningens förslag om att ett stödmaterial framtaget av Skolverket och Upphandlingsmyndigheten skulle kunna bidra till ökad beställarkompetens samt skapa likvärdighet för utbildningen i olika kommuner. Detta är ett välkommet första steg i denna komplexa fråga.

Statistik

ViS instämmer i utredningens förslag om ändrade instruktioner och ett utökat uppdrag till Statistiska Centralbyrån. Aktuella och relevanta statistikuppgifter är centrala för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, vilket utredningen konstaterar. Det finns ett stort behov att se över vilken statistik som samlas in. De centrala förändringar som utredningen föreslår kommer dessutom att ge bättre underlag för en relevant och tillförlitlig statistik.

Jonas Jonsson

Ordförande

Vuxenutbildning i Samverkan